

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Бойко В. В.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник: Білоус Т. Й.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного права та процесу

Університету державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Київська область, Україна

Демократична, правова держава неможлива без створення умов щодо застосування відповідальності за договірними зобов'язаннями. Не існує країни, яка не гарантує захисту прав та виконання зобов'язань учасникам майнового обороту. Тому актуальність даної теми полягає у ефективності виконання юридичними та фізичними особами прийнятих на себе зобов'язань, що в свою чергу залежить належне забезпечення фінансових правовідносин.

Кримінальна, дисциплінарна, адміністративна відповідальність складають інститут відповідальності в українському правознавстві, однак найважливіше місце поряд з ними займає цивільна відповідальність, оскільки на практиці виявляється результативнішою, ніж інші, тому частіше застосовується. Щоб дослідити дане питання, потрібно визначити суть цивільної відповідальності та розглянути її вплив на учасників договірних правовідносин.

Проблемами цивільно-правової відповідальності досліджувались даними вченими як І.В. Жилінкової, Г.В. Єрмоєнко, Р.А. Майданика, М.С. Малєїна, В.А. Покут– нього, В.О. Тархова та інші, які знайшли вплив щодо вирішення проблематики такої відповідальності.

Проаналізувавши роботи даних вчених можна охарактеризувати цивільно-правову відповідальність за договірними зобов'язаннями як невідповідний майновий наслідок, що забезпечується стороною, що порушила договір. Прикладом такого наслідку може бути конфіскація майна, штраф, пеня або відшкодування моральної шкоди.

Доречно відмітити, що в законодавстві та літературі прототипною назвою договірної цивільно-правової відповідальності можуть виступати такі поняття як: «економічна відповідальність». Договірна відповідальність означає майнову відповідальність за порушення умов договору, оскільки виконує економічну функцію та забезпечується фінансовим впливом до порушника договору, що забезпечить належне виконання зобов'язань з метою регулювання суспільних економічних відносин.

Слід погодитись із твердженням В.П. Грибанова, який характеризує цивільно-правову відповідальність однією з форм державного примусу, що застосовується за допомогою санкцій майнового характеру, які спрямовані на відновлення прав та інтересів порушених стороною та стимулюють нормальні економічні відносини юридично рівноправних учасників цивільного обороту [1, с. 235].

Договірна відповідальність безпосередньо може застосовуватись до сторони правовідносин, коли зобов'язання виконано неналежним чином або взагалі не виконано, може зазначатись як у договорах так і у нормативно-правових актах. Тому цивільно-правова відповідальність застосовується тоді, коли у активних чи пасивних діях одного із сторін договору є протиправний характер поведінки, настала істотна шкода одному із учасників правовідносин, що дає змогу визначити причинно-наслідковий зв'язок дій правопорушника та доказана вина особи, що завдала шкоду. Не можна не погодитись із думкою М.Малеїна, який зазначав, що наявність, чи відсутність юридично значимого причинного зв'язку між поведінкою та негативним результатом встановлюється в кожній конкретній справі з урахуванням фактичних обставин на підставі даних науки і практики [2, с. 43].

Т.В. Боднар виділяє три форми цивільно-правової відповідальності за порушення договірних зобов'язань: відшкодування збитків, матеріальне відшкодування моральної шкоди, сплату неустойки [3, с. 78].

Однак найпоширенішим способом забезпечення порушених прав сторін у цивільному праві є відшкодування збитків, оскільки цивільним законодавством наділене універсальним характером. Аналіз даного виду цивільної відповідальності дає нам розуміння, що відшкодування збитків як форма юридичної відповідальності означає матеріальну шкоду кредитора які вже наступили чи неодмінно настануть та надання права останньому вимоги поновлення першочергового майнового стану від боржника.

Необхідно згадати про те, що цивільне законодавство визначає зменшення або збільшення розміру відшкодування збитків в залежності від майнового стану правопорушника, обставин порушення зобов'язань та ступінь завдання шкоди потерпілому.

Питання захисту судом цивільних прав та інтересів залишається вкрай актуальним, оскільки відсутність належного правового врегулювання та суперечність окремих положень чинного законодавства породжує багато проблем при застосуванні передбачених указаними нормами способів захисту, що в більшості випадків позбавляє їх ефективності й істотно ускладнює здійснення судом захисту порушених цивільних прав та інтересів учасників спірних правовідносин [4]. Тому слід звернути увагу на те, що існує багато прогалин або неточностей у цивільному законодавстві щодо захисту інтересів сторін правовідносин, що ускладнює застосування судом

цивільно-правової відповідальності на користь потерпілого та відновлення порушених прав та інтересів.

Викладене вище дозволяє дійти висновку, що цивільно-правовій відповідальності притаманні складові ознаки юридичної відповідальності. Тобто цивільно-правову відповідальність ми можемо визначити як негативний майновий державний примус до порушника на користь сторони чиї права та інтереси були порушені, у разі виконання зобов'язань неналежним чином або невиконання зобов'язань. Таким чином ефективність цивільно-правової відповідальності впливає з застосування та реалізацію відповідальності до осіб, що вчинили цивільне правопорушення.

Література:

1. Грибанов В.П. Осуществление и защита гражданских прав. – М.: Статут, 2005. – 235 с.
2. Малейн Н.С. Понятие и основания имущественной ответственности//Сов.го сударство и право. – 1970. – № 12. – С. 36–43.
3. Боднар Т.В. Гражданско-правовая ответственность за нарушение договорных обязательств: виды и формы // Альманах цивилистики: Сборник статей / Т.В.Боднар ; Под ред. Р.А. Майданика. – К. : Всеукраинская ассоциация издателей «Правова єдність», 2008. – Вып. 1. – С. 91.
4. Аналіз практики застосування судами ст. 16 Цивільного кодексу України: Верховний Суд України. *Вісник Верховного Суду України*. 2014. № 8. С. 17.

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕТОД СПАДКОВОГО ПРАВА В ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ

Гаврік Р. О.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративної діяльності
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
м. Хмельницький, Україна*

Поняття методу спадкового права ні в законодавстві спадкового права, ні в роботах провідних сучасних фахівців зі спадкового права майже не виділяється. В той же час, його можна визначити як систему способів, засобів і прийомів, за допомогою яких регулюються спадкові відносини.